

SARS E NGANGIŠANONG YA MEPUTSO LE MOKGATLO WA BAŠOMI

Pretoria, 23 Matšhe 2019 – National Education Health and Allied Workers Union (NEHAWU) le Public Servants Association (PSA) ba file SARS tsebišo ya matšatši a 7 a go tšwelapele ka go teraeka go tloga ka 28 Matšhe 2019. Se se latela kganetšano yeo mokgatlo wa bašomi o e tlhomilego ka CCMA ka Feberware 2019. CCMA e fane ka setifikeiti sa go tlhoka tharollo ka Labobedi la 19 Matšhe 2019. SARS e na le tswalano e botse le mekgatlo ya bašomi yeo e tlhomilwego ka theo ya boikgafo bjoo bašomi ba SARS ka moka ba o thekgago.

Tumelelano ya gabjale ya mengwaga ye 3 ya megolo yeo SARS e nago le yona le mokgatlo wa bašomi e fela ka 31 Matšhe 2019. Ka lebaka leo, SARS le mokgatlo ya bašomi, woo o emetšwego ke diyunione tša bašomi tše pedi tša go dumelelwa, NEHAWU le PSA, ba thomile sediko sa pele sa ditherišano ka Nofemere 2018. Ditherišano di thomile ka khonferense ya dingangišano tša pele ya go nolofatšwa ke CMMA mathomong a Nofemere 2018. Khonferense ya dinganišano tša pele e thušitše dihlopha tše go ikgafa go dingangišano tša kholofelo e botse, maitshwaro a go laetša go lokologa, potego le tharollo ya ka pejana ya dingangišano. Mo kopanong ya mathomo ya semmušo ya dihlopha tša dingangišano, modulasetulo wa SARS wa National Bargaining Forum, Mrn. Mahmood Fadal, o ngwetše mohlako wa ditherišano le melao ya kamano ya poledišano gore dihlopha di e diriše.

Ka la 20 Nofemere, mekgatlo ya bašomi ka seboka e ngwetše lenaneo la go kopanywa la dikgopelo tše 26. Dikgopelo tše di akareditše 15% ya koketšo kakaretšo ya megolo go palomoka ya sephutha, gape le dikgopelo tše dingwe tše 25. Balaodi ba nyaka tlhaloso ya go hlaka go dinyakwa tše ka tebelelo ya go kwešiša ditlamorago tša ditshenyagelo le phethagalo. Ditherišano di tšwetšepele ka Disemere, Janaware, Feberware le Matšhe 2019.

Ka nako ye ya ditherišano, dikgopelo tše 6 di ile tša gogelwa morago, tše 9 tša šupetšwa go sehlopha sa modiro magareng ga balaodi le mokgatlo wa bašomi wo o tla nyakišišago le go iša pele ka ditherišano tša tefelo ya megolo, gomme tumelelano e fihleletšwe mabapi le dikgopelo tše 3. Dikgopelo kgolo tše di sa dutšego e le tabakgolo ya ditherišano ke koketšo

kakaretšo ya megolo ya 11.4%, mabaka a tumelelano ya megolo, tšwetsopele ya tefelo, dinyakwa tša llifi ya maikarabelo a lapa le llifi ya pele ga pelego, diahlolelo tša mošomo wa sebaka se se telele le dimpho tša go sepela mošomong.

Go ya ka maemo a gabjale a ekonomi, SARS e ikhwetša e le maemong a boima kudu a ditšhelete. Ka moya wa go phuthuloga gape wa go bea dilo pepeneneng, SARS e dumetše go tlhoma sehlopha sa bašomi go lebelelana le ditšhelete tša SARS. Go swerwe dikopano tše mmalwa fao mekgatlo ya bašomi le balaodi ba SARS ba lebeletšego matsha bakeng sa dipolokelo tša ditšhelete tše di ka kaonafatšago maemo a ditšhelete tša SARS go ya pele. Tše dingwe tša ditšhišinyo tše di tšwago go sehlopha sa bašomi di tlo phethagatšwa ngwaga wo o latelago wa ditšhelete.

Ka lebaka la maemo a boima a ditšhelete, SARS e thomile go fana ka koketšo ya megolo ya 4%, bakeng sa tumelelano ya mengwaga ye 3 ya megolo ya go nyalelana le CPI. Mokgatlo wa bašomi o fetoišitše dikgopelo tša ona tša megolo go tloga go 15% go fihla gabjale ka 11.4% ya koketšo ka go rapalala bakeng sa kotara e tee. SARS e fetoišitše neo ya yona go tloga go 4% go fihla gabjale ka 7% ya pharologanyo ya koketšo.

Ge dihlopha di be di ile ka CCMA ka 8 Matšhe, mekgatlo wa bašomi o be o dutše go 11.4% go tlhakantšha le dikgopelo tše di sa šaletšego. SARS e be e šuthetše go 6%. Khomišinare wa CCMA o ngwetše tšhišinyo ya tefelo ya 8% ya koketšo ka go rapalala bakeng sa karolo e tee. O ile a kgopela mekgatlo go yo nyaka ditaetšo go tšwa go ditaolelo tša tšona, gomme ba boye gape ka CCMA ka 13 Matšhe 2019. Ge go lebeletšwe maemo a ditšhelete ao SARS a lego ka go ona, SARS e be e kgona fela go šuthela go 7% ya pharologanyo ya koketšo, ka tumelelano ya llifi ya pelego, gammogo le tumelelano ya ahlolelo ya mošomo wa sebaka se se telele. Llifi ya maikarabelo a lapa e be e fetišeditšwe go ditherišano tša išago mola ditlhakatlhakano ka moka di tla be di rarollotšwe.

Mokgatlo wa bašomi o ganne tšhišinyo ya Khomišinare ya CCMA, gomme wa phetha go se šuthe go koketšo ya 11.4% go rapalala, gomme ba gatelela go dikgopelo ka moka tše di šaletšego morago ntle le diahlolelo tša mošomo wa sebaka se se telele le dimpho tša go sepela mošomong moo go nago le tumelelano. Morago ga ditherišano le Khomišinare wa CCMA, mekgatlo wa bašomi o kgopetše koketšo ya 9% bjale ka tefelo ya kgopelo. SARS ga se e kgone go dumelelana le seo, gomme e kgopetše nako ya go yo rerišana le balaodi

bagolo. Kopano e beakanyeditšwe bakeng sa Mošupologo 25 Matšhe bakeng sa dihlopha go leka go dumelelana ka merero yeo e sa šaletšego.

SARS e na le kholofelo ya gore dikopano tše di beakantšwego bakeng sa Mošupologo le Labobedi ka modulasetulo wa SARS wa National Bargaining Forum e tla fana ka dipoelo, gomme tumelelano e tla fihlelelwa. SARS e lefelwa ditšhelete go swana fela le dikgoro tše dingwe ka moka tša mmušo. Ka lebaka la go fokotšega ga matseno le koketšego ya maemo a dikoloto, Tekanyetšo ya mengwaga ye 3 ya Ditsshenyagelo tša Setšhaba (ENE) ka Kgoro ya Matloto a Setšhaba e thibetše ditsshenyagelo tša mmušo mo mengwageng ye merero yeo e latelago. Tumelelano enngwe le enngwe yeo SARS e e dirago, e swanetše go sepelelana le mohlako wa ENE mo mengwageng yeo e latelago ye meraro.

SARS e dumela gore koketšo ya 11.4% ya kgopelo ya mokgatlo wa bašomi ga e fihlelelege mo maamong a gabjale a klaemete ya ekonomi fao CPI e dutšego go 4.1% go tloga ka Feberware 2019. SARS e fana ka 7% yeo dintlha tša dipersente tša 2.9 di lego godimo ga CPI (ke gore, 71% godimo ga Feberware CPI). SARS e na le boleng bjo bo botse bja mošomo go bašomedi ba yona, gomme e lekanyeditšwe bjale ka mongmošomo wa ketapele mo mengwageng e mmalwa ya go feta. SARS e a holofela gore ditumelelano di tla fihlelelwa, gomme seteraeke se tla emišwa. Bobedi SARS le bašomedi ba yona ba dula ba ikemišeditše go morero wa godimo wa go koleka matseno ka moka ao a swanetšego go lefelwa mmušo, le go nolofatša kgwebo ya maleba go rapalala le mabopo a Afrika Borwa.

Tshepetšo ya Matseno ya 2018/19 e fela ka 31 Matšhe 2019. Ka Moya wa Thuma Mina, SARS e bitša balefela motšhelo ka moka le bagwebi go obamela boikgafo bja bona bja metšhelo pele ga 31 Matšhe 2019. Ka ge re lebile go dikgetho tša temokrasi tša bo-6 tša tša Afrika Borwa, ekonomi ya go sepela ka go nanya le mathata a enetši, boematia bja Afrika Borwa le boipušo di itshephile tšhelete ya tiišetšo. SARS e leboga balefela motšhelo bao ba šetšego ba dirile ditefelo tša bona tša motšhelo.